

Szerkesztőség és kiadó hivatal
 Hely SIMONFFY-ház a váro-
 házával szemben.

HIRDETÉMÉNYEK.

Előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok,
 valamint a lap szellemi részét illető
 minden közlemények ide intézendők

Érmentellen levelek csak ismert kezeztől
 fogadtnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÜ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:	
Egész évre	10 frt — k
Félévre	5 frt —
Negyedévre	2 frt 50
Egy órára	1 frt —

Hirdetési díj:

Öt-hasábsorú sorozatú egyeztetésért 5 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr.
 Nyiltér 4 hasábsorú sorozatú 5 kr.

X. évfolyam. 1883.

Debreczen. Csütötök, szept. 6,

193. szám.

Szegény belügyminiszter!

(—) Szegény belügyminiszter! Ugyan adhat ki rendeleteket a zsidó ellenes bujtogatás megfékezésére, mert van kinek, csak olyan van kevés aki megfogadja. Ha valaha, most tűnik főleg bekialtóan az a visszasság mely a belügyminiszterium s a közigazgatás választott tisztviselői közt fenn áll, hogy tisztelet a kivételeknek, de a belügyminiszteri rendeletek, amint a tapasztalás mutatja, a legtöbb törvényhatóságnál a legnagyobb közönnyel fogadtnak.

Aztán meg ne ámítsuk magunkat az európai műveltség színvonalával és ne akarjuk elhitetni sem magunkkal, sem másokkal, hogy a zsidó gyűlölet nálunk csak a köznépnél és munkásosztálynál mutatkozik, amennyiben itt, a társadalom kilenczvenkilencz része antiszemita, és többé kevésbé izgató, amennyiben valamennyi és mindenütt a zsidóság ellen nyilatkozik. Nem izgat ugyan tetlegeségre, sőt jó tanácsokkal is szolgál a mérsékletből, hanem valamennyi terjeszti a gyűlöletet.

De hagyján! Legyen a társadalom 99 századrésze antisemita, az nem árt, csak a hivatalos személyzet ne lenne az. Sőt lenne antiszemita a hivatalos személyzet is, csak legalább ne vallaná magát annak nyilvánosan. Amde mikor (még egyszer mondom: tisztelet a kivételeknek), maga az a közeg, mely a rend fenntartására, s a zavargások meggátlására lenne hivatva, maga is azzal dicsekszik, hogy: „Csak úgy tehetnek a hogy én akarom, majd másképpen lenne akkor, de hát most azt teszem a mit parancsolnak.” — Mikor pedig közbe kell lépni, a legutolsó pillanatot várja be. — Mikor még a katonaság részéről is hallatszik, hogy: „majd lövök a levegőbe” stb. És ez mind nyilvánosan, a lázadás közegeinek füle hallatára? Hát mi csodálni való van akkor azon: ha a rendőri közegeket fel sem veszik, a katonaságtól pedig nem félnek? Ha szabadon le-

het izgatni, lármázni, gyűlöletet szítani, s ezen gyűlölet szításhoz hozzá lehet járulni mindazoknak, kik aztán a rendet helyreállítani kötelesek?

En nem mondom, hogy egy tisztviselő ne legyen szabad ember, és hogy őtől a vélemény nyilvánításának szabadsága meg legyen vonva, de mégis azt gondolnám, hogy lehetnek esetek és körülmények, mikor avval a véleménynyilvánítással egy kissé fukarabban lehet bánni, s a mennyiben minden valamire való bíró megteszi, hogy a hozandó ítéletet nem beszéli el előre, épen úgy megetheti az a közigazgatási közeg, hogy ott, a hol nincs helyén, saját egyéni véleményének kolportálásával hagyjon fel. Teljesítse a mi reá bízva van, ha másképpen nem képes reá, szó nélkül, s inkább legyen a rendeletek néma végrehajtója, mintsem hogy, szóval legalább, ő maga is a rendelet ellen működjék.

Az a szerencsétlenség a belügyminiszteriumnak leginkább, hogy a magyar közigazgatásnál megbízható végrehajtó közegek alig vannak, mert ha volnának, nem lehetne annak megtörténni, hogy plane egy hétig legyen előkészületek a rablásra egy-egy vidék. A legújabb rendeletek ugyan tenni akarnak erről, s a „személyes felelősség” terhéről — beszélnek, de a ki ismeri, hogy a magyar közigazgatásnál a „személyes felelősség” terhe — milyen könnyű szokott lenni, az, erre a rendeletre sem igen fektet valami nagy súlyt.

Szóval, a hol a tisztviselőnek egyénisége garanciát nem nyújt, ott a mi közigazgatási eszközeinkkel nem nagyon boldogulunk; hanem ezáltal csak siettetni fogják azt a tervkiegészítést: hogy a rendőrség országsszerte az állam kezében legyen összpontosítva.

— Tisza Kálmán minis terelők hazakerzése Bécsből, legalább az eddigi megállapodások szerint, ma reggelre várható.

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

EMLÉKBESZÉD

gróf Degenfeld Schömberg Imre tiszántúli ref. egyházkerületi főgondnok felett.

— Irta és elmondotta Kiss Áron ref. lelkész. —
 (Folyt.)

E nyomasztó helyzetben sinlett ref. egyházunk midőn az 1859. év sept. 1-ső napján kiadott cs. k. nyílt parancs és annak életbeléptetését elrendelő szept. 2. napján kelt miniszteri leirat által egyház oktrojaltatott tolatott ránk; melyben a legfőbb felügyeleti jog rendelkezési hatalomra, minden lényegesebb választások, felsőbb jóváhagyás tárgyaivá tétettek; minden egyházi gyűlések a nyilvánosság elől elvonattak és végezték hasonlólag a felsőbb jóváhagyás alá helyeztettek, a superintendensi és esperesi hivatalok bürokrata állomásokká tétettek, egyházkerületeink önkényesen feldaraboltattak; iskoláink egész rendezése, kormányzata, tankönyveink választása az 1790/I. XXVI. t. cz. ellenére tőlünk elvették, nyilvánosságuk kérdés tárgyává tétettek; kilátásba helyezett zsinatunk nem az egyházak, hanem csak az egyházkerületi gyűlések által választott tagokból s csak törvényjavaslatok készítése, nem törvények bozása végett alakítandónak nyilvánítottak.

Hiába kérte e kerület az 1859. oct. 8. tartott debreczeni gyűlésből, melyben gróf Degenfeld Imre is tevékeny részt vett a szept. 1-ső cs. k. nyílt parancs megszüntetését s az 1848 előtti állapotba visszahelyeztetésünket, egy hitelveinkkel egyező zsinat tartására az engedélyt, s a kormányhatóságok egyházi ügyeinkbe avatkozásának addig

— Van-e francia muszka szövetség? A Moszkovszkija Vjedomszki, a Standardnak a szedani csata évfordulója alkalmából írt cikkéről szólva, ezeket mondja:

Néhány év óta francia-orosz szövetség lehetőségének híre van elterjedve, a német-osztrák-magyar szövetség ellensúlyozása végett. Franciaországnak nem volt bátorsága valódi érdekeit Egyiptomban megvédeni. Hogyan foghatna Franciaország Németországgal szemben komoly vállatba? A francia kormány ingatagságát és tehetetlenségét általánosan ismerik. Mely hatalom keresne oly szövetséget, a melynek főállása egy napig sem volna biztos? Minek keresne Oroszország ilyen szövetséget? Mi köze Oroszországnak ahhoz, ha a chauvinisták Elzász-Lotharingia miatt „revanche”-ról álmodoznak?

Ha Franciaország hatalmi állását jelenleg elvesztette, mely örültség sarkalhatná Oroszországot, hogy vért ontsan azon abszurd célzért, hogy ellenségét fölemelje oly hatalom rovására, mely mindig Oroszország szövetségese volt s melynek érdekei Oroszország érdekeivel az európai politika tekintetében azonosak. A tory-párt-közönsége feltűnőleg megégyez a lengyel sajtóval, mely szintén örökösén Oroszországnak Németország ellen való szándékairól beszél s Németország és Oroszország között bizalmatlanságot óhajtana kelteni.

Az orleansi hercegek Bécsben.

A párisi Figaro a következő félhivatalos jelentést közli arról a fogadtatásról, melyben az osztrák-magyar uralkodó az orleansi hercegeket részesítette: „A párisi gróf, ki aug. 31-én d. u. 2 órakor fogadtatott a császár-király által, abban a kellemes meglepetésben részesült, hogy a császár-király meg-előzte szándékában. A gróf éppen asztalnál ült, mikor a király látogatását neki jelentették. Ez oly megtiszteltetés, a melyet a császár-király az udvari illem törvényei szerint csak szuverénekkel szemben tanúsíthat. Beauvois marquis és Mochain kapitány a Hotel Imperial fölépésőjén elébe siettek az uralkodónak, Ő Felsége saját ezredénnk ezredesi egyenruháját viselte. A találkozás 20 perczig tartott és igen szívélyes volt. Az uralkodó Alençon herceget, sógorát szerette volna látni és bemutatatta magának a párisi gróf főt. Délután két órakor a párisi gróf Beau-

vois marquis kíséretében a Burgba hajta tott Ő Felsége látogatására. Mikor a herceg a császári palotában megjelent, az őrség dobpergés és harsonák zaja mellett tiszteleggett s meghajtá a zászlót. A párisi gróf negyedóránál tovább időzött az uralkodónál s csak azután tért vissza a vendéglőbe. A többi hercegek és pedig Nemours hg, Joinville hg és Chartres hg Bouillé marquis és Niancey gr. által kísérve a délután folyamában mentek a Burgba. Nemours hg a besúletrend szalagját, a Szentlélek-rendjelet és az aranygyapjas rendjelet visel. Mikor a hercegek megérkeztek, az őrség szintén tiszteleggett. A hercegeket a harmadik emeletre vezették, egész azon terem ajtajáig, a hol az uralkodó várt rájuk. Ezután Ő Felsége bevezette őket a melléktérembe, míg Bouillé marquis és Niancey gróf a király Ő Felsége szárnysegédeivel az első teremben maradtak.

Negyed óra múlva az uralkodó visszatért vendégeivel és bemutatatta magának Bouillé marquist, a kitől azt kérdezte, hogy elkísérte-e Chartres herceget nagy útjára. Ezután Niancey grófhöz fordult s hozzá is intézett néhány szívélyes szót. Erre a hercegek visszatértek a vendéglőbe.

A franciaországi királypártiak ebből a látogatásból, úgy látszik, oly következtetéseket vonnak, melyek a francia köztársasággal való jóviszonyunk megzavarására céloznak. A félhivatalos „Fremdenblatt” tehát kijelenti, hogy Ő Felsége látogatása a párisi grófnál, kit az uralkodóház több tagjához rokon kötelekek fűznek, csupán személyes jelleggel bíró, mely jelleg világosan észrevehető volt azon barátságos viszonyon is, melyben az uralkodó az elhalt Chambord gróffal évek hosszú során át állott. A tisztán emberi rokonszenv és tökéletes udvariasság e bizonyítékának, melyben Ő Felsége számos kitűnő egyéniséget, így pl. csak rövid néhány év előtt III. Napoleón császár özvegyét is részesíté s a mely magában véve kiváló becses bir, — nem szabad oly magyarázatot adni, melyet a párisi gróf maga is a legtávolabbról sem fog megengedni.

Ref. egyházkerületi közgyűlés Debreczenben.

3-ik nap.

Debreczen szept. 6.

Elnök a gyűlés tagjait 9 óra után helyeik elfoglalására szólítottán fel: az ülést megnyitja.

zem! Erősíté az Isten és a roppant közönség színe előtt a fogadtnak; és nem is hagyta el, meg is tartotta és vezette azt bölcsen vezette a gyűlés fontos tárgyait végig az elnök pár.

Ugy, hogy már az aggodalmas reggelre, egy a kelkesedés mámorában riazóó örömeve követhetett. S míg kint kanócok égtek, bent a nagypiaczot végig fáklásmenet lepte el és ugy sietett fűdőlétére a két győztes egyházvezérnek. Ez volt a gróf Degenfeld Imre főgondnok első egyházi fénynapja.

Legnevezetesebb ténye volt a roppant gyűlésnek egy erőteljes felirat a két rendületlen kormányos két erős Révészé tollából, melyben egyházi jogaink az országos törvények és történelem alapján kitartottak, a választásiügyi miniszterium sérelmes intézkedésének indokai, mint ellenünk emelkedett habok, a legerősebb evező csapatokkal szétzuzattak és leverettek, és az e kerület az október 8-iki gyűlésből jobbágyi hódolattal tui bizodalommal felterjesztett kérvényét ismét minden pontjában legkegyelmesebben megadni kéri. A kormányhatalom bár már belátta, hogy Isten velünk és senki sem lehet ellenünk, még sem akart engedni sőt lelkeszeinket a világi hatóságok útján zaklatta, hogy az 1860. jan. 10-iki napján kiadott választásiügyi miniszteri rendeletet a patens életbe lépítéséről szószékekről hirdessék ki, majd egyházi uton is az esperesek és superintendensekről ugyan ennek végrehajtását követelte.

Ezért új próbára határozta magát a szorongatott egyház, négy ref. és egy evangélikus egyházkerület csatlakozva küldötték egy küldöttséget a zaklatások miatt Bécsbe. E küldöttségnek is tagjai volt gr. Degenfeld Imre elnök társával a h. superinten-

Vidéki megrendelések pontosan teljesítenek.

A tegnapi ülés jegyzőkönyve felolvastatik s hitelesítettik.

Ezt követte az egyházak osztályozása iránti vélemény adás végett kiküldött bizottság jelentése melyet főbb vonásokban fölszámolt püspök ur röviden előad. Kiss Aron esperes ur szükségesnek tartja a javaslat felolvasását.

V á r a d i G á b o r a feletti aggodalmának ad kifejezést, hogy ha a lelkesítő fizetés maximumál 1200 frt állapítatik meg az egyházak minősítésének törvénye sok oly egyházmegyében mint p. o. a Máramaros-Ugocsában, hol a legnagyobb egyházakban is alig közelíti meg a papi fizetés a 800 frtot — kivétel nélkül; vagy ha keresztül vitetni azon körülmény által, hogy ott első és második osztályú egyházak nem találhatók; azon egyházmegye érdekeit háttérbe fogja szorítani.

Hozzá szól a tárgyhoz Thaly Kálmán egyházmegyei tanácsbíró. Tartalmas beszédében az előbbi aggodalom jogosultságát vitatja s az osztályozási kérdésnek oly módon megoldását már azért is veszélyesnek látja, mert ezáltal az egyház s papság valószínűleg katonai hierarchizmus rendszer kifejlesztésével lenne fenyegetve s veszélyeztetve.

Hozzá szólnak még a kérdéshez Szobó János esperes és gróf Ráday, Miklós és Bálint, kik közül utóbbiak amaz osztályozás elfogadását s keresztül vitelét lehetségesnek és észszerűnek állítják. Püspök ur is ily értelemben van s a tervezet végre is elfogadatik.

Mint ezzel szoros viszonyban levő véteztet tárgyalás alá a lelkesítő képesítési kérdés. Felolvastatik az ide vonatkozó tervezet.

Több oldalról fejtegetik a kérdést.

K á n t o r S á m u e l sem a lelkesítőképeségi vizsgák kitünő kitünő bizonyítványát, sem a külföldi egyetemek látogatását nem tartja olyan erejűeknek, melyek egyensúlyt volna képesek tartani a segédlelkészek érdekében a lelképásztori pályán több éven át munkálkodó rendes lelkészek szerzett érdemeivel. Szerinte könnyen megtörténhetik, ily módon, hogy a debreczeni főiskola által időről időre kiküldött 3—4 ifju nyerné el a legjelemből egyházakat az idősebb szinten érdemes lelkészek nagy hátrányára. Fentebbi okoknál fogva ő segédlelkészt egyáltalában nem tart első osztályba minősíthetőnek.

Fejtegetik még a kérdést idős gróf Ráday, dr. Hajnal István. Utóbbi min tan kifejezést ad annak, hogy a kérdés vizsgálatánál megoldása az intézményt könnyen egyoldalú felszögelt rendszerre súlyosztanék alá: odanyilatkozik, hogy mind az igazság mind a méltányosság mind a tapasztalat azt sürgeti, hogy kitünő segédlelkészek első osztályba is minősíthessenek.

Ertekeznek még a kérdés felett Ritók Zsigmond ki tiltakozik az intézmény kasztrendszerrel azonossága ellen sőt azt demokratikus jellegű intézménynek tekint, a mennyiben itt föltétlenül az érdekek irányadó, továbbá Segevári József majd ismét Kántor Sámuel.

Vége a tervezet el vagy el nem fogadása felett elnök szavazatra hívja fel a gyűlést. Szótöbbséggel el nem fogadatik. Elfogadatik a nemzeti felindulvány, mely 6 évi segédlelkészkedés után a segédlelkészeket is minősíti első osztályba.

Vége is többféle nehézségek s zavarok

deussal, de ezeknek sem lett semmi eredménye, mert a küldöttség hivatalosan még el nem fogadatik. Nehány nap multával magánylag hívták föl kihallgatására a küldött, sőt elnökét b. Vay Miklóst, azonban annak előterjesztése sem adott meg semmit.

Ez okoknál fogva Balogh Péter és Dégaufel Imre még utóbból Budapestre hívták össze Debreczben 1860 márcz. 1-re azt az egyházkerületi tanácskozást, melyben 13 egyházi és 12 világi férfiak vettek részt és egy állhatatosságra s autonómiánkhöz ragaszkodásra buzdító pásztori levél mellett szótöbbséggel az egyházmegyékhöz a „Tájékoztató” és „Irányadó” című jeles rösziratókat. Melyek elsőjében a „Tájékoztató” ban önkormánylatra intettek a lelkésztestre a miniszteri rendelet szószéki kihirdetéstől, mint a mely előmozdítása a kormány autonómiánk elleni törekvésének, s annyival inkább, mert arra vannak a kormányknak elég közegei.

(Folyt. köv.)

Turgenjev Iván.

Már tegnap említettük táviratunkban hogy a kitünő író Turgenjev Szergievics Iván Nadame Vádot falusi birtokán meghalt.

Turgenjev Iván Szergievics született 1818 november 9-én s így most közel 65 éves volt. Moszkvában neveltetett s itt kezdte meg tanulmányait is, melyeket 1833-ban Pétervártól folytatott s 1838-ban Berlinben befejezett. Visszatérván Oroszországba, a belügyi miniszteriumban nyert állást. Ekkor lett nemzeti dalai által ismeretessé. Egy Golyórol írt tanulmánya miatt azonban elvesztette lón s számkivetésbe küldetett és csakis Sándor nagyherceg (a jelenleg uralkodó császár) közbejövésére oldották fel a szám-

fölmerülése miatt a bizottságnak újonnan átdolgozás végett visszaadatik.

N é m e t i L a j o s e k e r d é s t k ö n n y e n t i z t a b a h o z h a t ó n a k v é l i s f e l o l v a s s a a m a g a i d e v o n a t k o z ó m u n k á l a t á t .

A gyűlés egy része az 1-ső osztályba minősítés melléki közé sorozandónak véli az irdalmi munkásságot. Azonban ennek miként értelmezése ismét újabb vitára adott alkalmat. Végre Thaly Kálmán s gróf Ráday véleménye szerint lett az meghatározva, úgy t. i., hogy az itt tekintetbe vehető s veendő irdalmi munkásság az egyházi, népnevelési s általában a tudományos irdalom terén nyilvánuljon.

Hosszas tanácskozás után a Ritók Zsigmond módosítványát fogadtatták el nagy szótöbbséggel. Ugyancsak nagy szótöbbséggel fölvetették az 1-ső osztályba minősítés melléki közé az egyházi neveléstani s tudományos irdalom terén tanusított munkásság.

Ezzel kapcsolatban a lelkészválasztási szabályok a lelkészjelölő bizottságok teendői s a lelkészek pályázati kérvényeinek felszerelése képezi tanácskozás tárgyát.

Apróbák ügyek elintézése után tanácskozás tárgyává tétetett a békésháti s beregi egyházmegyéket határozata más életpályára lépett lelkészek ügyében. Bari István volt tivadari lelkész ügyében az egyházkerület azon határozatot hozta, hogy ő lelkészi jellegét megtagadja s az általa 1866—1879-ig papi szolgálatban töltött évek lelkészválasztásra jelöltetése esetében beszámíttassanak. Különböző határozattal az egyházkerületi közgyűlés nem újonnan intézkedett, hanem részben a beregi egyházmegye határozatát hagyta helyben, részben azt tördotta meg s egészíté ki.

Ez ügy befejezésével a mai ülés véget ért.

Turgenjev Ivánról.

Turgenjev 1860 táján egy vidéki orvos-sal ismerkedett meg, aki igen nagy benyomást tett rá, mert már akkor personificálta a szellemet, melyet utóbb elneveztek nihilizmusnak. Láttá az elégedetlenséget, és a képtelnyt, mely a fiatal nemzedéket betöltötte, az elkeseredést az orosz közélet sivársága felett, a határozatlan, ki nem forrt eszméket a mai világrand felforgatásának szükségességéről.

Ezen orvos gondolatainak adott kifejezést Turgenjev az „Apák és gyermekek” című regényben, melynek hőse Bazaroff így nyilatkozik.

— Ön azt kérde, hogy mit akarunk csinálni? Azt mondjuk, hogy a csinovnikok mind megvesztegettetik magukat, hogy mi eszenek se utaink, se kereskedelmünk, se adminisztrációnk. Látjuk, hogy örültségek csak beszélni a mi társadalmi bajainkról és hogy az mire sem visz; látjuk, hogy ügyes emberek hasznatlanok, hogy jelentéktelen dolgokról, művészetről, parlamentről és tudják isten miről beszélünk, mikor voltaképpen mindennapi kenyérről van szó, mikor a legutóbb babonát látjuk elterjedve, mikor kereskedő társulatunk megbuknak, mert nincs becsületes ember, mikor még az sem használ semmit, ha szabadságot kapnának is, mert a nép hajlandó rabolni is, csakhogy megmérgezhesse magát a pálinkásközléssel.

— Helyes, tehát elhatározták, hogy valami komolyat tesznek? Vágot közbe Petrovics Pál.

üzési rendeletet. 1847. óta Turgenjev részint Németországban, részint Franciaországban lakott. Munkái mind a két országban majdnem népszerűekké lettek.

Eletének utolsó éveiben rendszeresen Párisban vagy Páris mellett tartózkodott s itt írogatott francia és orosz nyelven. Több ízben visszatért Oroszországba, hol mindig nagy kitüntetéssel fogadták, azonban innen miután szabadelvű nézetei miatt a hivatalos körök nem igen szívesen látták otthon, a mint ezt többi közt gyakran emlegette Munkácsy salonjában, a hol igen sürűn megszokott jelenlenni. Az orosz hivatalos világ természetesen sohase bocsátotta meg liberális elveit és a mostan fennálló orosz kormányzati rendszer éles kritikáját, mely regényiben oly sokszor nyilvánul. Így a „Nov” („Új föld”) is míg egyrészt a nihilisták törekvéseit nemileg nevelésessé teszi, másrészt elmondja mindazt, a mi a nihilizmus nemcsak megmagyarázza, de részben igazolja is. Maga is folyton segített oroszul írt munkáinak francziára való fordításán s francia műveit nemcsak genialitásuk, hanem eredeti nyelvzetük s szokatlan francziassága irályuk miatt is kiváltságos kedvelte az idegentől különben nem igen szerető franczia olvasó közönség.

Legelőször két verse: Parnus (1843) és „A beszélgetés” (1847) tette nevét ismertté. E versek formáserint is kitünők, gondolatgazdagok, melyek tendenciája Lermonotokra emlékeztetett. Turgenjev csakhamar munkatársa lett több orosz lapnak, különösen a „Lowremennik-nek”, a melynek hasábjain jelent meg híres irdalmi sorozata: Egy vadász emlékiratai, melyeket 1852-ben összegyűjtve adott ki. A plasticus előadás, az élénk elbeszélés, a styl egyszerűsége és triszesége, valódi mámor egyesülve mély érzéssel a munkát európai hírvé tették. Magyarra is lefordították.

— Elhatároztuk, hogy semmit se teszünk.

— Csak criticálnak, mást nem tesznek?

— Csak criticálunk, mást nem teszünk.

— Es ezt nevezik nihilizmusnak?

— Es ezt nevezik nihilizmusnak.

A szót, melyet itt Bazaroff kimond, Turgenjev találta fel; ő használta először.

A nihilista programot Turgenjev más alkalommal így magyarázta Bazaroffal.

— Mi azt tesszük, a mit leghasznosabbnak tartunk és ma leghasznosabb a tagadás; tehát tagadunk.

— Mindent?

— Mindent.

— A költészetet, a művészetet is? Ez iszonyu gondolat.

— Mindent! ismétlé Bazaroff hidegen.

— Ön tehát mindent tagad, mindent rombolni akar? hiszen építeni is kell.

— Az nem a mi dolgunk; előbb tisztítani kell a talajt.

A „Nov” című híres regényének megjelenése alkalmával állt a pétervári törvényesek előtt egy csoport ifju nihilista, csupa olyan alak, hogy csak neveiket kellett megváltoztatni, s mintha Turgenjev rajzából akartak volna élőképeket alkotni.

Ismeretes az újságokból az az epizód, midőn a fiatal emberek egyike ismeretlene nagy pathosszal a nihilista elveket. Az elnöknek arra a kérdésre, honnan vette a dogmaticus bölcseséget, ezt felelte büszkén:

— Hosszu évek gondolkodásának a gyümölcse s tudásom.

— Es hány éves ön?

— Tizenhat éves.

Az eleje phrasis a vége hüny.

A nihilizmus comediájának alig akadhatott volna jobb illusztrációja s ez epizód a Turgenjev „Új Földjének” egy lapja.

Irodalom.

× A „Nemzeti könyvtár”-ból Aigner Lajos budapesti kiadó e jeles vállalatából ismét 10 füzet jelent meg, a melyekben Balogh Zoltán színművei „Külföldi” című talpraesett vigiátékával befejezettek és kezdődik „Alpári” című jutalmat nyert verses regénye. Vesszük továbbá Kazinczy Ferenc „Magyar Pantheon”-jának (jeseinek életrajza) folytatását, valamint két újabb mű kezdetét: az egyik Sárosy Gyulának eddigé kiadatlan színművei (Aristodem, tragédia, Monti Vince után), a másik Czákó Zsigmond, a korán elhunyt jeles költő összes műveinek eleje. Czákó művei tudvalevőleg mind ez ideig nem voltak összegyűjtve sennélfogva köszönetet kell szavaznunk a kiadónak. Aigner Lajosnak, a ki a közönség részvételével dacolva, áldozatok árán tartja fenn és gyarapítja ezt a szép vállalatát. Elég sajnos biz ez; a sok politizálás és haszontalan időöltés helyett jobb volna, ha oly-egyleteink és népköreink erre fordítanák figyelmüket. — Melegen ajánljuk a „Nemzeti Könyvtár” a magyar közönség pártolásába.

— „Hervadt lombok” cím alatt Baráth Sándor költeményi füzetet ad ki, példányonként 1 frt 50 krajczárjával, szerző a befolyt jövedelem egyrészt a hírlapírók nyugdíjintézetének alapja javára fordítja. Az előfizetési pénzek a kiadótulajdonos szerzőnek rokonához Tóth Pál urhoz Budapest maria-

E három műven kívül ismeretesebbek még a következő munkái: „Rajzok az orosz életről” (1858) mely magyarul is megjelent: (1859) „Rudit Dimitri” (1862) „Újabb rajzok az orosz életről” (1863) „Ösök és Utazók” (1863), mely szintén lefordítottatott nyel-vünkre; a magyar közönség által is rendkívüli tetszéssel fogadott s még ma is közközkezen forgó „Füst” (1868), mely a költő legnevezetesebb munkája; továbbá „Moszkvai képek” (1869), melyeket maga fordított francziára; „Favaszi hullámok” (1873), mely az „Olesó könyvtár”, utján lett a magyar közönség körében igen elterjedt; „Furesa történetek” (1873), „Nov” (1877), mely magyarul „Új föld” címen aratott sikereket. Ezenkívül számos novellája jelent meg az orosz és a francia szemlék s szépirodalmi folyóiratok hasábjain.

Legutolsó elbeszélését, a „Halál után”-épen a „Nemzet” estilapjának tárczája közölte. Az utolsó években több ízben említették a lapok, hogy Turgenjev ismét nagyszabású regényen dolgozik, a melyben a nagy nihilista merényletek hatása közben szándékozott az orosz alsó néposztályok állapotáról írni, de úgy látszik, hogy e munka befejezését megakadályozta súlyos idegbetegsége, mely az utóbbi években oly mérvet öltött, hogy sokan tébolyultságról kezdtek beszélni. Közvetlenül halála előtt még egyszer fellángolt hatalmas szelleme. Rég aratott munka oly hatást, mint a „Revue politique et littéraire” hasábjain közzétett költeményei prózában. Európa minden nyelvű lapja átvette ez eszmékben gazdag új formájú költői terméket, melyek magyar nyelvben két fordításban is megjelentek.

utca 22. szám alá intézendők. A munka év szeptember havában hagyja el a sajtót.

Napi hírek.

— József főherceg a magyar honvédség főparancsnoka Debreczenen kívül a jövő hét derekán Lugosra is utazik, hogy szemlét tartson az ottani honvéd-sátortábor fölött.

— Felhívás. A helybeli tisztviselők önszervező egyesületének 500 méter-ül jö minőségű — cser, tölgy vagy bükk, — tűzi fára van szüksége. Szállítási ajánlatok folyó év Szeptember hó 25-ig, az egyesület igazgató-helyettese Róth Márton távirata följár. mási főnök unal elfogadtnak. Igazgatóság.

— Szathmári Károly helybeli hírlapíró a „Debreczen”-ról szerkesztője ma kezdte meg négy hónapra terjedő börtön-büntetését.

— A Karczag Vilmos és Szombathely János párbajgyűben ma volt a tárgyalás a helybeli törvényszék előtt. Elnök volt Szógyényi István; Bírák: Moesi József és Ujhelyi András; jegyző Sárovy Áry Lőrinc. — Vádlőgyész Szabó Gábor kir. alügyész ur. — A törvényszék a vádlottakat kihallgatásuk után három-három napi fogságra ítélte. Karczag Vilmos belenyugodott az ítéletbe, Szombathelyi János fellebbezést jelentett be, mire Szombathelyi vonatkozólag a kir. ügyész is fellebbezte az ítéletet.

— A zavarás Zalamegyében szűnő félbe van. Zalamegye kormánybiztosától a belügyminiszteriumhoz érkezett sürgöny szerint csak Sz. Péteron fordult elő kisebb rend-zavarás, melyre nézve a vizsgálat megindítotott. A helyzet a megyében általában véve javult, s további rendzavarások nem várhatók.

— A Budapesten tartandó országos általános kiállítás szervezési szabályzata 5. d. k. s. a szerint, folyó év Szeptember hó 8-án délután 3 órakor, Debreczenben a város háza nagy termébe alakuló ülés tartatik. Debreczen, 1883. Augusztus 15-én. Gr. Degenfeld József, Hajdumegye és Debreczen sz. kir. város főispánja, mint a debreczeni kerületi kiállítási bizottság elnöke. Tárgy: Megalakulás. Helyi kiállítási bizottságok szervezése. A kerületi végrehajtó bizottság megalakítása és a kiállítási irodának szervezése. A bejelentések iránti intézkedések foganatosítása. Indítványok és javaslatok betárgyalása.

— Gyászjelentés. Szomorodott szívvel tudatom a jó anyja illetőleg nagy anyja öv. Gondolást a született sz. Nagy Zsuzsanna asszony, a gyáljalj ért szél ütés, betegségében 3 év és 8 hónapig tartó szenvedés után élt 66-ik évében folyó hó 4-dikén esteli 9 órakor történt esendes kimutat. A boldogult földi részei folyó hó 6-án délután 3 órakor a kisuj-utcazi 1755-ik számú házából a kis templomban tartandó reform. szertartás után a cseplőd-utcazi sírkertben fogóók nyulomra letételni mely végítészetételtére a boldogult testvéreit, rokonait, barátait és a n. é. közönséget bánatos szívvel meghívom. Debreczen szept. 5. 1883. Kató Mihály fiam Mihály nevében is. Béke halmvaira.

— Bölcs ítélet. Egy missouri bíró elrendőri kénigás miatt egy embert vezettek, a ki sohasem látott iskolát. A bíró fogságra ítélte, s mindaddig, míg csak olvasni imi meg nem tanul.

— A „kanári hercegnőt” Lecocq új operettjét ismét előadták a budai színházban Kíss Mihály kitünő színművésznők jutalmára került színpad. Nagy közönség hallgatta Lecocq mester érdekes zenéjű operettjét Halma in é asszony szeretetreméltó egységisége egyik éltető eleme volt a darabnak kedves játékaival, szép tiszta csengős énekével provokálta a tapsokat, melyeket Krecsányi operettjének ez éltető, lelkes műve megérdemel. Orley Flóra k. a. ügyesen játszott és szépen énekel. Németh ur a sokott jó volt s most is pompás alakot teremtett. Kitünő humorával végig jókedvben tartotta a közönséget.

— Vilmos Lajos süresarnokában és vendéglőjében a Magyar-tesztvegek holnap pénteken zeneestélyt tartanak.

— A király Szegeden. Tegnap táviratunk röviden tudatta már, hogy Szeged város tanácsa a király fogadtatása ünnepélyének programját és rendezését főbb vonásokban megállapította. Ő felsége látogatása harmas ünnepély lesz, mert akkor nyitják meg az új színházat, és a Somogyi-könyvtár, és ehhez képest a rendezés három irányu lesz. Az ünnepélyekre a város meghívja a törvényhatóságokat, az egyházi, polgári és katonai hatóságokat, az irdalmi társulatokat és az országos kitünőségeket. A rendezést a tanács vezeti a polgármester elnöklet alatt s a bizottság tagjai törvényhatóság bizottsági tagokból, egyletek képviselőiből, a polgárság köréből választatnak. Munkafelosztás céljából a rendezéséges aleposztokra oszlik. Külön rendező bizottságok lesznek egy-egy tanács tag elnökelete alatt a rend fenntartására, beszállítására, a színház és a könyvtárnyitási ünnepélyekre, a színházban tartandó táncszámlom rendezésére, az udvari körüli teendők ellátására és a város díszítésére.

— Egy gyermek öngyilkossága. Aradon Boros Gyula 15 éves ezarkasz-tanocshétfőn reggel a törölközőjével felakasztotta magát és már halva találták a lakására menők.

— A nagy más betöltésének. Mint értesülünk, a kik e n lelképásztorát sen kevesen páll elkészék, kiket töl vissza, hogy megve érdemdu lyázókul fellépni gyében működő.

— A „Ma” Lonkay ur lapja ritka példáját ad czező anyai örökkel a követke is kaptunk ez ör és latin nyelven. Husarjádékja, új tak; azért most oly örvedetes al rá fognak illeni.

— Színház. hazaérkezésének. Mint értesülünk, azon időtől mikor körünkbe érkezik nagy érdeklődés tudatjuk olvasónk hó tizedikét lehet Foltényuk e kedves vet nyi tizedikétől lesz található.

— Öngyilk. ban. Egy erre tett statisztika a kosságok tekintetbul, a mennyiben kosság. Egy mill 402 veszi el mag Babelében. Legke országban történi berre évenként 71 esik. A többi nag alakul a statisztika hága 302, Bécs 28 240, Pétervár 207 Newyork 144, Gó denesetre feltünő, pedig tudvalevőle ának szoktak ne öngyilkosság fordul.

— Zsiga Józ. tegnap hazaérkezé fűrdővendégek mul Ugy halljuk, hogy aratot, hogy a jöv meghívást kapott.

— Zavargás. vált újabb zavargó zökről kell megeml be nyugtalanító h zászlóalj a városba beuzásán kívül se dult elő. A katonai zngolódik. Minthog ha vonul, teljes nyu ról (Somogy megye) hogy ott szeptembe gász, késő éjjel több ósse s fölverve ál orsz. képviselőt, ké ideje útna a zsidót. totta a tömeget. azzal, hogy nehány Másnap reggel a sz

— Hamisított. Egy biharmegyei n egyéves önkéntessé sághoz küldött ére helyen hamisított. észrevette a kaptar fel egy intézet iga nyitvány kiadását, a ványt a nagyváradi jához, ki azt a betét hasonlítja, négy h nak. A hivatalos je a katonai parancs tatásügyi miniszte Most a vállalkozó az előtt áll, hogy 3 bűntette lesz a tör okmányhamisító. N tételezni fel senki igen jól teszik a sz ilyen eljárás veszély

— Egy ügyvéd. várad” írja: A ked lángyorsan futotta döböntő hír, hogy véd, iradjájában kar találatotott. A szere önközleg vetett vé kosságok alkalmasi vette el, midőn iradá szédságban lefő k talból a hivatalnok széről, miután szok ment haza, legelősz de miután az, m zárva, senki még t borzasztó tette, ket jánál, hova el szokó ték, de nem találtak után, miután még ak írada kulcsa pedig n fárlt sem, annak ajta nálta a jelenlevők é A szerencsétlen hale golyót, mely a rögtő asztalán több levelet segédjele és több b

szépek. A munka...
nagyja el a sajtó...

Debrecezen kívül...
osra is utazik, hogy...

helybeli tisztviselő...
500 méter-ől jó...
Bírák: M o e s i...

Zalamegyében szüni...
kormánybiztosától a...
érkezett sürgöny sze...

tartandó országos...
szabályzata 5...
Szeptember hó 8-kán...

Debreczen kerületi...
Tárgy: Megala...
zottságok szervezése...

Debreczen kerületi...
Tárgy: Megala...
zottságok szervezése...

Debreczen kerületi...
Tárgy: Megala...
zottságok szervezése...

Debreczen kerületi...
Tárgy: Megala...
zottságok szervezése...

A nagyvárad ref. lelkési állom...
más betöltésének határideje ma holnap lejár.
Mint értesülünk, ez ideig igen kevesen van...

A „Magyar Állam“ előrelátása.
Lomkay ur lapja az előrelátó takarékoság...
ritka példáját adá, midőn Stephania főhercegnő...

Színházi bérlet. Szintársulatunk...
hazaérkezésének ideje mindinkább közeledik,
s aig két hét választ el már bennünket...

Öngyilkosságok a nagyvárosok...
ban. Egy erre vonatkozólag nemrég közl...
tett statisztika azt mutatja, hogy az öngyl...
kosságok tekintetében Páris van legrosszab...

Zsiga Józsi jeles debr. zenetársulata...
tegnap hazaérkezett a bartfai fürdőből, hol a...
fürdővendégek mulattatására a nyarat töltötte...

Zavargások. A vidéken divattá...
vált újabb zavargós hírek közül a követe...
zőkről kell megemlékeznünk. V e s z p r é m b e...

Hamisított érettségi bizonyítvány.
Egy biharmegyei fiatalember folya modott az...
egyenes önkéntességért, és a hadparancsnok...

gyilkosságának okát zilált anyagi viszo...
nyoknak tulajdonítják. Nejen kívül 3 gyer...
mek siratja kimultát.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

Mailáth gyilkosai.
A budavári gyilkosok magaviseletéről a börtönben egy könyvomatulap a következőket írja:

Spanga a Pál felette türelmetlenül várja...
ítéletét, a minék nem rég igen erőlyes s el...
keseredett hangon adott kifejezést. Mikor...

Teljesen ellenkező Pitély magaviselete.
Ez az ember legelvetemettebb gonosztevők...
egyikének látszik. Szörnyű büntetést nem...

Berecz és Jávor teljesen megvanak...
örve s a börtönszemélyzetnek nem adnak...
okot panaszra. Mindketten remélik, hogy...

CSARNOK.

Falun.

A faluzásról szólva, azon kezdem, hogy...
csak igen nagy óvatossággal szabad élnünk...
az ismerőseink által felajánlott vendégsze...

Ezzel a kérdéssel természetesen nem...
kell foglalkozni akkor, midőn a meghívás...
gazdag, fényes módban élő emberekől ered.

A jó ismerősöknél, falun való tartózkodás...
olyan próba, melyet egyedül a jó nevelő...
nő állhat meg előnyösen. A legnagyobb...

Nem igen jó izlésre vall, ha egész ha...
lom ládával, tömördek ruhával és cifrasz...
gal megyünk falura, ha csak előre nem tud...

salni, szilisszéli stb. kell. Ha minden nő, ki...
szobalány nélkül megy vendégnek falura,
ilyenféle ruhát vinne magával, a háziasszony...

Általános szabály, hogy lehetőleg ke...
véssé kell igénybe venni a házi cselédséget,
ha csak külön komornát nem rendeltek sze...

Illó dolog, hogy az eltávozásunkat kö...
vető hét folyamában közzönnő levelet írjunk...
házi gazdáinknak szíveségükért.

Nem szabad továbbá egy fedél alá von...
ni, egy asztalhoz, egy nemű szórakozásokra...
kényszeríteni olyan személyeket, a kik tud...

A szeretetreméltó és tapintatos házi...
asszonynak a legnagyobb gondtal kell ügyel...
leni a vendégek jóllétére, kiszolgáltatásukra...

Természetes, hogy ez nem könnyű do...
log, kivált mikor sokan vannak nálunk; de...
megis sikerül, ha teljesen megtagadjuk ün...

Fölötte fontos!

A kitűnő eredmények, melyeket a svájci labda...
csok által napról-napra kivá látnak, e gyógy...
szertelenségét a társadalom minden osztályában...

De a férfiaknál is, kivált az ülő életmódot folyta...
tókál s idősebbeknél — szóval hol pangó a bélmozgás...
— a legjobb eredményt eszközlik.

Egy doboz ára 70 kr. s ez elég több heti...
használatra de a valódságot illetőleg figyelni kell a do...
boz címén Brandt Richárd aláírására s a fehér...

Közgazdaság.

Az országos kiállítás budapesti ke...
rületi bizottsága már felterjesztette a kiáll...
ítás központi bizottságához a megalakulására...

A magyar bortermelő országos...
szövetkezete még mindig az alakulás nehé...
ségeivel küzd, melyek folytán rendes műkö...
dését mostanáig sem kezdhetette meg. Ujban...

Legújabb.

Debreczen, szept. 6. Ma bontattak...
fel a debr. egyházmegye egyházi és világi...
tanácsbírakra beadott szavazatok.

A „Debreczeni Ellenőr“ eredeti táviratai.

Bécs szept. 6. Pejasevich végleg...
felmentett; Ramberg kir. biztossá ki...
neveztetett.

Bécs szept. 6. A hivatalos lap közli...
a király kéziratát Pauler miniszterhez,
az Ifju főhercegnő születése alkalmából...

Bécs szept. 6. A születés alkalmából...
a király 202 elíteltnek megkegyelmezett.

Luxenburg szept. 6. Az újszülött...
tegnap az előirt szertartások szerint ün...
nepélyesen megkereszteltetett, Erzsébet,

Zágráb szept. 6. Ramberg kir. biz...
tos tegnap este megérkezett. Budujában...
összeültközés volt a katonaság és a za...

Feloldás szerkesztő és kiadó Iaptulajdonos...
Vértesi Arnold.
Főmunkatárs: Karczag Vilmos.

Passatutti és muskotály szálló.

A már ösmeretes zamatu szálló...
ponta kapható kosárszámra előnyösebb...
ár mellett. — Ez alkalommal a porha...

Ormós Gábor...
fűszerkereskedőnél...
Debreczenben.

